

Datum van inontvangstneming : 22/09/2025

Zaak C-538/25 [

Flugzeugherstellerin] ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

7 augustus 2025

Verwijzende rechter:

Bundesverwaltungsgericht (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 augustus 2025

Verzoekende partij:

Flugzeugherstellerin

Verwerende partij:

Federale minister voor Werkgelegenheid en Economische Zaken
(thans: federale minister voor Economische Zaken, Energie en
Toerisme)

[OMISSIS]

BESLISSING

Het Bundesverwaltungsgericht (hoogste federale bestuursrechter, Oostenrijk) besluit [OMISSIS] in de procedure over het bezwaar van de vliegtuigfabrikant [OMISSIS] tegen het besluit van de federale minister voor Werkgelegenheid en Economische Zaken (thans: federale minister voor Economische Zaken, Energie en Toerisme) [OMISSIS] inzake het uitvoerverbod overeenkomstig het Außenwirtschaftsgesetz 2011 (wet op de buitenlandse handel; hierna: „AußWG 2011”) [OMISSIS]:

Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt overeenkomstig artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

1. Welke omstandigheden zijn relevant bij de beoordeling van de vraag of een product „*[ook] een militaire bestemming*” in de zin van artikel 2, punt 1, van verordening (EU) 2021/821 tot instelling van een Unieregeling voor controle op de uitvoer, de tussenhandel, de technische bijstand, de doorvoer en de overbrenging van producten voor tweëerlei gebruik (PB L 206 van 11 juni 2021, blz. 1) kan hebben?
 - a. Moet een product een aanzienlijke bijdrage kunnen leveren aan de capaciteiten van de strijdkrachten, opdat er „*ook [van] een militaire bestemming*” in de zin van artikel 2, punt 1, van verordening (EU) 2021/821 sprake kan zijn? Of kan er reeds sprake zijn van een dergelijke bestemming wanneer het product voor de opleiding van militair personeel wordt gebruikt, zonder dat de basisopleiding die met het product kan worden voltooid, verschilt van die voor vergelijkbaar burgerpersoneel, en de specifiek militaire opleiding van het militair personeel op een later tijdstip met een ander product plaatsvindt of moet plaatsvinden?
 - b. Dient bij de beoordeling van de vraag of een product „*ook een militaire bestemming*” in de zin van artikel 2, punt 1, van verordening (EU) 2021/821 kan hebben, rekening te worden gehouden met de militaire capaciteiten van de eindgebruiker of de ontvanger in het derde land waarnaar het product zal worden uitgevoerd, de situatie in het derde land, de mogelijkheid van de aanpassing van het product of het onttrekkingsgevaar van het product, of heeft de beoordeling uitsluitend betrekking op de staat van het product waarin het moet worden uitgevoerd?
2. Staan artikel 207 VWEU juncto artikel 10 van verordening (EU) 2015/479 betreffende de gemeenschappelijke regeling voor de uitvoer (PB L 83 van 27 maart 2015, blz. 34) of andere Unierechtelijke bepalingen de toepassing van een nationale wettelijke regeling toe om de uitvoer van een product naar een derde land uit mensenrechtenoverwegingen te toetsen en, in voorkomend geval, te verbieden, ongeacht of het product een product voor tweëerlei gebruik in de zin van artikel 2, punt 1, van verordening (EU) 2021/821 is?

Motivering:

I. Feiten en hoofdgeding:

1.1. Bij het Bundesverwaltungsgericht is een bezwaarprocedure aanhangig gemaakt door een onderneming die luchtvaartuigen ontwikkelt en produceert (hierna: „verzoekster”). Verzoekster wil [...] luchtvaartuigen voor de opleiding van piloten, model [...] (hierna: „model”), een vluchtsimulator voor de opleiding van piloten, technologie voor de bouw van dit model en afgewerkte vliegtuigonderdelen voor de eindproductie uitvoeren. Als voorgenomen

eindgebruik heeft zij „pilotentraining/pilotenopleiding; productie van luchtvaartuigen van het type [OMISSIS] voor de opleiding van piloten” aangegeven. Het land van bestemming van de producten is Myanmar. De ontvanger van de producten is een burgerlijke handelonderneming in Myanmar. De eindgebruiker van de producten is de luchtmacht van Myanmar. Het model is niet voor militair gebruik ontworpen en evenmin met militaire onderdelen uitgerust, maar voor de training van piloten voor de algemene luchtvaart en voor kunstvliegen ontworpen. Het luchtvaartuig in kwestie wordt in Myanmar evenwel voor de basisopleiding van militaire piloten gebruikt, waarbij de opleiding die op het model moet worden gevolgd niet verschilt van de opleiding die ook burgerpiloten volgen.

Volgens rapporten van internationale organisaties, zoals de Speciale VN-rapporteur voor Myanmar, gebruikt het leger van Myanmar zijn luchtsoevereiniteit om willekeurige luchtaanvallen op burgerdoelen uit te voeren (zie *The Billion Dollar Death Trade: The International Arms Networks that Enable Human Rights Violations in Myanmar*, 17. 5. 2023, A/HRC/53/CRP.2). De hoge vertegenwoordiger namens de EU heeft op 31 januari 2025 op de vierde verjaardag van de militaire staatsgreep eveneens verklaard dat de militaire staatsgreep „Myanmar in een diepe politieke, economische, sociale, mensenrechten- en humanitaire crisis [heeft] gestort, met wijdverbreid geweld en willekeurige luchtaanvallen door het militaire regime en voortdurende schendingen van het internationaal humanitair recht [en dat v]oor al de burgers [...] daaronder [lijden]”.

1.2. Bij besluit van [...], dat in casu niet aan de orde is, heeft de federale minister voor Digitalisering en Vestigingsklimaat (thans: federale minister voor Economische Zaken, Energie en Toerisme, tussentijds ook federale minister voor Werkgelegenheid en Economische Zaken; hierna: „verwerende autoriteit”) in een ambtshalve ingeleide vergunningsprocedure een vergunning voor de uitvoer van de genoemde producten verleend, waarbij de vergunning tot [...] beperkt was en aan voorwaarden was gebonden. Verzoekster heeft vervolgens [...] de luchtvaartuigen, de vluchtsimulator en een deel van de technologie en de afgewerkte vliegtuigonderdelen uitgevoerd. De tot dusver uitgevoerde luchtvaartuigen en de vluchtsimulator bevinden zich op een luchtmachtbasis van Myanmar. Deze vergunningsprocedure is beëindigd.

Verzoekster wil nu de laatste producten uitvoeren en heeft daartoe op [...] een overeenkomstig verzoek ingediend. Bij besluit van [...] heeft de verwerende autoriteit het verzoek afgewezen. Bij beslissing van het Bundesverwaltungsgericht van [OMISSIS] is het bezwaar van verzoekster tegen dat besluit ongegrond verklaard omdat haar verzoek van [...] niet-ontvankelijk was. Een dergelijke vergunningsprocedure kan slechts ambtshalve en niet op verzoek worden ingeleid. Het besluit van de verwerende autoriteit van [...] waarbij de vergunningprocedure ambtshalve is ingeleid, is bij beslissing van [OMISSIS] van het Bundesverwaltungsgericht naar aanleiding van een bezwaar van verzoekster vernietigd.

Bij besluit van [...] heeft de verwerende autoriteit (opnieuw) ambtshalve een vergunningsprocedure overeenkomstig § 20, lid 1, AußWG 2011 ingeleid, omdat er gegronde redenen waren om aan te nemen dat de uitvoer in strijd zou kunnen zijn met de vergunningscriteria van het AußWG 2011. Tegen dit besluit werd geen bezwaar gemaakt. Bij besluit van [...] heeft de verwerende autoriteit de uitvoer verboden. Tegen dit besluit van [...] is het bij het Bundesverwaltungsgericht aanhangige bezwaar gericht.

1.3. De verwerende autoriteit heeft dit verbod er in wezen mee gerechtvaardigd dat (i) het luchtvaartuig wordt gebruikt om burgerpiloten en militaire piloten op te leiden, (ii) het technisch mogelijk is om het luchtvaartuig later voor andere doeleinden aan te passen, zoals verkennings- en surveillancevluchten, (iii) de eindgebruiker van aanhoudende, wijdverspreide en systematische ernstige schendingen van de mensenrechten wordt beschuldigd, en (iv) er voldoende aanwijzingen zijn om aan te nemen dat de producten voor ongewenste doeleinden worden gebruikt.

Verzoekster brengt hiertegen in wezen in dat (i) het luchtvaartuig niet voor militaire doeleinden is ontworpen, (ii) een aanpassing voor militaire doeleinden uitgesloten is omdat hiervoor aanvullende technische gegevens en een aangepaste avionica noodzakelijk zouden zijn, (iii) de verwerende autoriteit de door verzoekster verlangde bewijzen niet heeft opgenomen, maar deze vooraf heeft beoordeeld, en (iv) de verwerende autoriteit verzoekster de toegang tot bepaalde onderdelen van het dossier heeft geweigerd.

1.4. De uit te voeren producten zijn noch in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen, zoals gewijzigd bij de gedelegeerde richtlijn (EU) 2024/242, noch in bijlage I bij verordening 2021/821 opgenomen [in artikel 3 bis van verordening (EU) nr. 401/2013 betreffende beperkende maatregelen tegen Myanmar/Birma en tot intrekking van verordening (EG) nr. 194/2008 (PB L 121 van 3. 5. 2013, blz. 1), laatstelijk gewijzigd bij uitvoeringsverordening (EU) 2025/822 tot uitvoering van verordening (EU) nr. 401/2013 betreffende beperkende maatregelen in het licht van de situatie in Myanmar/Birma (PB L 2025/822, 28. 4. 2025, blz. 1) worden alleen de opgenomen producten voor tweeërlei gebruik genoemd]. Anders dan verzoekster stelt, gaat de verwerende autoriteit er evenwel van uit dat het luchtvaartuig ook voor militaire doeleinden kan worden gebruikt, zodat het een product voor tweeërlei gebruik in de zin van artikel 2, punt 1, van verordening 2021/821 is.

Over de kwalificatie van de uit te voeren producten als producten voor tweeërlei gebruik is geen definitieve beslissing genomen. Bij beslissing van het Bundesverwaltungsgericht van [...] is slechts een verzoek van verzoekster afgewezen en is vastgesteld dat niet is voldaan aan de voorwaarden van artikel 4, leden 1 tot en met 3, van verordening nr. 428/2009 [thans met name artikel 4, lid 1, onder a) tot en met c), van verordening 2021/821]. In het besluit van [...] waarbij de vergunningsprocedure is ingeleid, wordt evenmin een definitieve beslissing over deze vraag genomen. Volgens § 20, lid 1, AußWG 2011 moet een

vergunningsprocedure ambtshalve reeds worden ingeleid, wanneer er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat de uitvoer in strijd „zou kunnen” zijn met de vergunningscriteria van het AußWG 2011; ook over de aard van de uit te voeren producten kan dus pas daarna in de thans lopende vergunningsprocedure worden beslist (zie voor het overige de tweede vraag).

II. Relevante nationale bepalingen:

De relevante bepalingen van het AußWG 2011 luiden:

„Definities

§ 1. (1) In deze federale wet wordt verstaan onder:

1. „producten: waren, software of technologie;
2. „waren’: fysiek tastbare producten die het voorwerp van handelstransacties kunnen zijn, en elektriciteit; met uitzondering van effecten en betaalmiddelen;
3. [...]
5. „producten voor tweërlei gebruik’: producten die zowel voor civiele als voor militaire doeleinden kunnen worden gebruikt, met inbegrip van alle waren die voor niet-explosieve doeleinden kunnen worden gebruikt en op enige manier kunnen bijdragen aan de vervaardiging van nucleaire wapens of andere nucleaire explosieven;
6. [...]

Algemene beginselen

§ 3. (1) Bij het verlenen van vergunningen op grond van deze federale wet of de rechtstreeks toepasselijke wetgeving van de Europese Unie in de zin van § 1, lid 1, punt 24, onder a) of b), voor handelingen als bedoeld in § 1, lid 1, punt 10, onder a), moeten de gevolgen van de concrete handeling gelet op de in § 4 tot en met § 12 genoemde criteria in detail worden onderzocht en moet worden beoordeeld of er redenen bestaan om deze te weigeren. In het kader van dit onderzoek dient met name rekening te worden gehouden met het volgende:

1. de aard en de hoeveelheid van de betrokken producten of de aard en omvang van de betrokken technische kennis;
2. het beoogde land van bestemming;
3. de beoogde eindontvanger, en

4. het voorgenomen eindgebruik.

(2) [...]

Eerbiediging van mensenrechten en internationaal humanitair recht

§ 6. (1) Een vergunning wordt verleend indien er geen duidelijk risico bestaat dat de producten zouden kunnen worden gebruikt voor binnenlandse repressie, ernstige schendingen van de mensenrechten of ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht.

(2) Bij de beoordeling van de in lid 1 genoemde voorwaarde moet in het bijzonder rekening worden gehouden met het volgende:

1. de houding van het land van bestemming en de specifieke eindgebruiker ten opzichte van de relevante beginselen van internationale mensenrechteninstrumenten;
2. de naleving van overeenkomsten en andere bepalingen van het internationaal humanitair recht door het land van bestemming en de specifieke eindgebruiker;
3. het bijzondere risico van schendingen in de zin van lid 1 in het geval van vastgestelde ernstige mensenrechtenschendingen in het land van bestemming;
4. de aard van de producten waarvoor de vergunning wordt aangevraagd;
5. de omstandigheid of de producten voor binnenlandse veiligheid bestemd zijn;
6. het bijzondere risico van schendingen als bedoeld in lid 3, wanneer de producten reeds in deze of een soortgelijke vorm voor binnenlandse repressie door de gespecificeerde eindgebruiker zijn gebruikt.

(3) Binnenlandse repressie omvat met name:

1. foltering en andere wrede, onmenselijke en ontterende behandeling of bestraffing;
2. willekeurige of standrechtelijke executies;
3. de gedwongen verdwijning van personen;
4. willekeurige arrestaties;
5. andere ernstige schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden zoals neergelegd in de relevante mensenrechteninstrumenten,

waaronder de Universele Verklaring van de rechten van de mens en het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Gevolgen voor de binnenlandse situatie in het land van bestemming

§ 7 (1) Een vergunning wordt verleend, indien er geen ernstig vermoeden bestaat dat de producten in het land van bestemming tot gewapende conflicten zouden leiden of deze zouden doen voortduren dan wel bestaande spanningen of conflicten zouden verergeren.

(2) [...]

Gevaar van onttrekking voor ongewenste doeleinden

§ 11. (1) Een vergunning wordt verleend, indien er geen ernstig vermoeden bestaat dat de producten voor een ander einddoel zouden worden gebruikt dat in strijd zou zijn met de in § 4 tot en met § 10 genoemde criteria.

(2) Bij de beoordeling in hoeverre er sprake zou kunnen zijn van een in lid 1 bedoelde onttrekking, moet in het bijzonder rekening worden gehouden met:

1. de legitieme belangen van de defensie en binnenlandse veiligheid van het land van bestemming, met inbegrip van een deelname aan vredesoperaties van de Verenigde Naties;
2. de technische capaciteit van het land van bestemming om de producten te gebruiken;
3. het vermogen van het land van bestemming om doeltreffende uitvoercontroles uit te voeren;
4. het risico dat de producten in het land van bestemming voor een in lid 1 genoemde doeleinde zullen worden gebruikt of vanuit het land van bestemming voor een dergelijk doeleinde zullen worden wederuitgevoerd;
5. het risico dat de producten voor terrorisme of internationale criminaliteit worden gebruikt;
6. het gevaar van replicatie of onbedoelde overdracht van technologie.

(3) [...]

Eindgebruik

§ 13. (1) Voor de omvattende beoordeling van de in § 3, lid 1, juncto § 4 tot en met § 12 genoemde criteria moet het eindgebruik in het land van bestemming in detail worden onderzocht. Dit moet worden aangetoond door middel van geschikte documenten, met name een mededeling over het

eindgebruik of een officieel door het land van bestemming afgegeven vergunning.

(2) [...]

Veiligheidsmaatregelen

§ 20. (1) Indien de federale minister van Economische Zaken, Gezin en Jeugd gegronde reden heeft om aan te nemen dat de uitvoer of doorvoer van een product in strijd zou kunnen zijn met de vergunningscriteria overeenkomstig hoofdstuk 2, moet hij, voor zover de handeling niet reeds aan een vergunningsplicht onderworpen is of een verbod op grond van deze federale wet of op grond van rechtstreeks toepasselijke wetgeving van de Europese Unie in de zin van § 1, lid 1, punt 24, onder a) of b), bestaat, ambtshalve een vergunningsprocedure inleiden en de exporteur of de persoon die voor de doorvoer verantwoordelijk is, hiervan onmiddellijk door middel van een besluit op de hoogte stellen.

(2) [...]

(3) Bij besluit moet de federale minister van Economische Zaken, Gezin en Jeugd

1. of een vergunning voor de handeling verlenen, indien althans door het opleggen van voorwaarden overeenkomstig § 54 is gewaarborgd dat aan de vergunningscriteria als bedoeld in hoofdstuk 2 wordt voldaan, of
2. de handeling verbieden, indien ook het opleggen van voorwaarden niet volstaat om aan de genoemde vergunningscriteria te voldoen.

(4) [...]”

III. Bevoegdheid tot prejudiciële verwijzing:

[OMISSIS]

IV. Toelichting bij de verwijzingsbeschikking:

1. AußWG 2011:

Onder het begrip „product” in de zin van het AußWG 2011 worden waren, software of technologie verstaan waarbij waren fysiek tastbare producten zijn die het voorwerp van handelstransacties kunnen zijn. Volgens § 20, lid 1, AußWG 2011 moet de verwerende autoriteit ambtshalve een vergunningsprocedure inleiden, indien zij gegronde reden heeft om aan te nemen

dat de uitvoer of doorvoer van een product in strijd met de vergunningscriteria overeenkomstig hoofdstuk 2 zou kunnen zijn en de handeling niet reeds aan een vergunningsplicht onderworpen is, bijvoorbeeld op grond van rechtstreeks toepasselijke wetgeving van de Unie. De vergunningscriteria overeenkomstig hoofdstuk 2 omvatten onder andere de eerbiediging van de mensenrechten en het internationaal humanitair recht (§ 6 AußWG 2011), de gevolgen voor de binnenlandse situatie in het land van bestemming (§ 7 AußWG 2011), de handhaving van vrede, veiligheid en regionale stabiliteit (§ 8 AußWG 2011), alsook de gevolgen voor de veiligheidsbelangen en buitenlandse betrekkingen van Oostenrijk en de veiligheidsbelangen van andere lidstaten (§ 9 AußWG 2011). In het AußWG 2011 wordt, afgezien van de algemene verwijzing naar rechtstreeks toepasselijke wetgeving van de Unie, niet direct aan verordening 2021/821 gerefereerd; in het bijzonder is het volgens de bewoordingen voor de toepassing van § 20 juncto § 6 AußWG 2011 niet noodzakelijk dat er sprake is van producten voor tweërlei gebruik in de zin van artikel 2, punt 1, van verordening 2021/821.

2. Eerste vraag:

2.1. De onderhavige bezwaarprocedure betreft de bij besluit van [...] ambtshalve ingeleide vergunningsprocedure. De vergunningsprocedure uit het jaar [...] is een afzonderlijke procedure die uiteindelijk tot de tijdelijke uitvoervergunning heeft geleid. Het Bundesverwaltungsgericht gaat er bijgevolg van uit dat verordening 2021/821 van toepassing is (zie artikel 31 van verordening 2021/821). Hoe dan ook komen de voor het verzoek om een prejudiciële beslissing relevante bepalingen van verordening 2021/821 overeen met die van verordening nr. 428/2009, die daarbij is ingetrokken.

2.2. Overeenkomstig artikel 9 juncto artikel 3, lid 2, van verordening 2021/821 kan een lidstaat om redenen van openbare veiligheid of uit mensenrechtenoverwegingen een verbod instellen op of een vergunningsplicht opleggen voor de uitvoer van producten voor tweërlei gebruik die niet in de lijst zijn genoemd. Oostenrijk heeft van deze mogelijkheid gebruikgemaakt (zie punt 8.10. van de notitie, PB nr. C 208 van 15. 6. 2023, blz. 19, 2023/C 208/06, en § 20 juncto § 6 AußWG 2011). Artikel 9 van verordening 2021/821 bevat geen enkele beperking tot bepaalde producten voor tweërlei gebruik. Daarom moeten in Oostenrijk bij de uitvoer van alle producten voor tweërlei gebruik mensenrechtenoverwegingen in acht worden genomen.

Het Bundesverwaltungsgericht vraagt zich daarom af hoe artikel 2, punt 1, van verordening 2021/821, dat voor de toepassing van artikel 9 juncto artikel 3, lid 2, van verordening 2021/821 bepalend moet zijn teneinde vast te stellen of er sprake is van producten voor tweërlei gebruik, moet worden uitgelegd. In dit verband lijkt de uitdrukking „[zowel voor...] als voor militaire doeleinden” een zelfstandige en tevens beslissende betekenis te hebben, zonder dat meer gedetailleerde criteria uit verordening 2021/821 kunnen worden afgeleid om vast te stellen of een bepaald product al dan niet een product voor tweërlei gebruik is. Om een mogelijk (arg. „kunnen”) gebruik ook voor militaire doeleinden vast te

stellen, is het vermoedelijk niet van belang of een product specifiek voor militaire doeleinden is ontworpen. In de lijst van bijlage I bij verordening 2021/821 worden namelijk ook producten genoemd die a priori niet voor militair gebruik zijn ontworpen, maar niettemin voor militaire doeleinden kunnen worden gebruikt. Het militaire eindgebruik van een product mag waarschijnlijk evenmin doorslaggevend zijn. Alleen artikel 4 juncto artikel 3, lid 2, van verordening 2021/82 kent een dergelijk vereiste, waarbij die bepaling lijkt te veronderstellen dat het reeds om een product voor tweërlei gebruik gaat. De formulering „met inbegrip van” in artikel 2, punt 1, van verordening 2021/821 zou daarentegen in dit verband uitputtend kunnen worden opgevat en de daarna genoemde elementen zouden een restrictieve uitlegging van een mogelijk gebruik voor militaire doeleinden kunnen vereisen.

In casu gaat de verwerende autoriteit ervan uit dat het uit te voeren luchtvaartuig voor verkenningsvluchten – in wezen enkel op grond van visuele waarnemingen door de piloot – kan worden gebruikt wat betekent dat het ook voor militaire doeleinden kan worden gebruikt. Tegelijkertijd wordt het luchtvaartuig gebruikt om toekomstige militaire piloten op te leiden. Zelfs als op het product alleen een basisopleiding voor burgerpiloten kan worden gevolgd, is deze toch noodzakelijk om later specifieke militaire vliegvaardigheden te verwerven. Verzoekster brengt daartegen in dat het standpunt van de verwerende autoriteit tot een te ruime uitbreiding van de definitie van een product voor tweërlei gebruik zou leiden. De facto kan elk product tegenwoordig op de een of andere manier door de strijdkrachten worden gebruikt en dus ook voor militaire doeleinden worden ingezet.

Het Bundesverwaltungsgerichtshof vraagt zich dan ook met name af (subvraag onder a) of het product een wezenlijke bijdrage moet kunnen leveren aan de capaciteiten van de strijdkrachten of dat elke mogelijke of denkbare bijdrage voldoende is. Ook rijst de vraag of er al sprake is van een mogelijk gebruik voor militaire doeleinden, indien het product alleen kan bijdragen aan de opleiding van militair personeel zonder dat het zelf – rechtstreeks – voor militaire doeleinden kan worden gebruikt. Voorts dient te worden nagegaan (subvraag onder b) of bij de kwalificatie van een product voor tweërlei gebruik rekening moet worden gehouden met de in de subvraag genoemde aspecten. De overweging hierbij is dat een product voor een bepaalde ontvanger van militaire waarde kan zijn, terwijl dit voor een andere ontvanger niet het geval hoeft te zijn. Terwijl de verwerende autoriteit er in wezen van uitgaat dat „uit het raam kijken” al een militaire verkenning mogelijk maakt, voert verzoekster aan dat de luchtmacht van Myanmar andere luchtvaartuigen specifiek voor de luchtverkenning heeft aangeschaft; het uit te voeren model zou dus hoe dan ook niet door de luchtmacht van Myanmar voor de luchtverkenning worden gebruikt. Naargelang van de mate van ontwikkeling of uitrusting van de strijdkrachten zouden er verschillen kunnen bestaan. Tegen een dergelijke uitlegging spreekt volgens het Bundesverwaltungsgericht evenwel dat in de definitie van artikel 2, punt 1, van verordening 2021/821 de mogelijkheid van een gebruik voor militaire doeleinden (arg. „kunnen”) wordt genoemd en niet van de feitelijke waarschijnlijkheid van

een dergelijk gebruik wordt uitgegaan. Daarnaast moet volgens artikel 15 van verordening 2021/821 pas bij het besluit om al dan niet een vergunning te verlenen, rekening worden gehouden met het voorgenomen eindgebruik en het onttrekkingsgevaar.

2.3. Aangezien de eerbiediging van mensenrechtenoverwegingen volgens artikel 9 van verordening 2021/821 een product voor tweërlei gebruik veronderstelt en de kwalificatie van de uit te voeren producten in de onderhavige vergunningsprocedure tussen de partijen wordt betwist, is volgens het Bundesverwaltungsgericht de vraag hoe artikel 2, punt 1, van verordening 2021/821 dient te worden uitgelegd, voor de beslechting van het onderhavige geding van belang. Gelet op het voorgaande heeft het Bundesverwaltungsgericht twijfels over de uitlegging van artikel 2, punt 1, van verordening 2021/821, zodat het antwoord op de vraag ook voor de beslissing van het Bundesverwaltungsgericht noodzakelijk is.

3. Tweede vraag:

3.1. Met zijn tweede vraag wenst het Bundesverwaltungsgericht in wezen te vernemen of de uitvoer van een product uit mensenrechtenoverwegingen op grond van bepalingen van het Oostenrijkse recht kan worden getoetst en, in voorkomend geval, kan worden verboden, ook al gaat het niet om een product voor tweërlei gebruik. § 20 juncto § 6 AußWG 2011 heeft volgens de bewoordingen ervan immers betrekking op alle producten en niet alleen op producten voor tweërlei gebruik. Ter terechtzitting heeft de verwerende autoriteit zich evenwel op het standpunt gesteld dat het bestaan van een product voor tweërlei gebruik in het Unierecht een voorwaarde voor de vergunningsprocedure overeenkomstig § 20 AußWG 2011 is.

Het Hof heeft in zijn arrest van 17 oktober 1995 (C-70/94, [REDACTED] Bundesrepublik Deutschland, EU:C:1995:328) geoordeeld dat artikel 113 EG-Verdrag (thans artikel 207 VWEU) en, meer in het bijzonder, artikel 11 van de – inmiddels ingetrokken – verordening (EEG) nr. 2603/69 houdende de totstandbrenging van een gemeenschappelijke regeling voor de uitvoer (PB L 324 van 27. 12. 1969, blz. 25) niet in de weg staan aan nationale bepalingen inzake het handelsverkeer met derde landen, ingevolge welke een vergunning is vereist voor de uitvoer van een product dat voor militaire doeleinden kan worden gebruikt, zulks op grond dat dat noodzakelijk is ter voorkoming van een ernstige verstoring van de buitenlandse betrekkingen, waardoor de openbare veiligheid van een lidstaat in de zin van artikel 11 van de verordening ongunstig kan worden beïnvloed (zie ook arrest van 17 oktober 1995, C-83/94, [REDACTED] e.a., EU:C:1995:329). Artikel 11 van verordening nr. 2603/69 komt thans grotendeels overeen met het huidige artikel 10 van verordening 2015/479. In tegenstelling tot artikel 9 van verordening 2021/821 bevat artikel 10 van verordening 2015/479 echter geen expliciete verwijzing naar mensenrechtenoverwegingen. Aangezien het gemeenschappelijke handelsbeleid tot de exclusieve bevoegdheden van de Unie behoort, moet voor een nationale handelspolitieke maatregel echter een

specifieke machtiging worden verleend. Het Bundesverwaltungsgericht vraagt zich daarom af of artikel 10 van verordening 2015/479 de lidstaten ook toestaat om bij de uitvoercontrole rekening te houden met mensenrechtenoverwegingen, ongeacht of het uit te voeren product een product voor tweëerlei gebruik is.

3.2. Aangezien volgens rapporten van internationale organisaties de luchtmacht in Myanmar waarschijnlijk ernstige mensenrechtenschendingen tegen de eigen bevolking begaat en het uit te voeren model voor de basisopleiding van militaire piloten wordt gebruikt die later als onderdeel van de luchtmacht aan dergelijke mensenrechtenschendingen zouden kunnen deelnemen, kan de Republiek Oostenrijk er een aanzienlijk belang bij hebben de uitvoer van dergelijke producten naar Myanmar te verbieden. Het Bundesverwaltungsgericht gaat er daarom van uit dat het antwoord op de vraag voor zijn beslissing van belang is. Tevens bestaat er twijfel of een dergelijke handelspolitieke maatregel van een lidstaat toegestaan is.

Opmerking:

[OMISSIS] [procesrecht]

[OMISSIS]